

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС, КРИМІНАЛІСТИКА, ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВА ДІЯЛЬНІСТЬ, СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА, СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ

Бондаренко-Берегович В.В.

аспірант,

Вінницький національний аграрний університет

Цибух А.С.

судовий експерт,

*Вінницький науково-дослідний
експертно-криміналістичний центр МВС України*

ПРОБЛЕМАТИКА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ТОВАРОЗНАВЧИХ ЕКСПЕРТИЗ

Відповідно до Закону України «Про судову експертизу» судова експертиза – це дослідження експертом на основі спеціальних знань матеріальних об'єктів, явищ і процесів, які містять інформацію про обставини справи, що перебуває у провадженні органів досудового розслідування чи суду [1].

Судова експертиза налічує близько 41 видів за 83 експертних спеціальностей, зокрема товарознавчий вид експертизи за експертною спеціальністю 12.1. «Визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів», що є одним із самих розповсюджених.

З урахуванням сказаного впливає, що судово-товарознавча експертиза повинна призначатися у всіх випадках, коли встановлення певних обставин у справі за допомогою інших засобів доказування не можна визнати повним, і, отже, доведення обставин справи можуть бути з'ясовані лише шляхом проведення судової товарознавчої експертизи.

Судова товарознавча експертиза здійснюється на 4 принципах – законності, незалежності, об'єктивності і повноти дослідження.

Судова товарознавча експертиза може бути призначена як на стадії досудового розслідування, так і під час розгляду справи в суді в кримінальному, цивільному, господарському процесах.

Аналізуючи практику призначення судових експертиз та використання їх висновків у кримінальному та цивільному судочинстві як доказів, зазначено: «...Судам слід мати на увазі, що при розгляді справ вони не мають права приймати рішення без проведення експертизи, якщо за законом призначення останнього є обов'язковим. Не проведення такої експертизи є підставою для повернення справи на додаткове розслідування...» [3].

На стадії досудового розслідування судова товарознавча експертиза призначається у всіх випадках, коли без застосування спеціальних знань судового експерта-товарознавця слідчий не може вирішити питання, які виникли по справі і призначає судову експертизу судовому експерту з правом проведення судової товарознавчої експертизи за експертною спеціальністю 12.1. «Визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів» за порушеною кримінальною справою.

Призначення судової експертизи є процесуальною дією і включає в себе: визначення підстав для проведення судової товарознавчої експертизи, подання клопотання в суд про призначення судової товарознавчої експертизи, вибір експерта або експертної установи, визначення питань, які підлягають вирішенню судовим експертом.

Однією з особливостей судової товарознавчої експертизи є те, що при її призначенні слідчому необхідно враховувати характеристики об'єкта та строки проведення дослідження. Тобто, якщо в якості об'єктів дослідження виступають швидкопсувні зразки, або які не підлягають тривалому зберіганню, наприклад, продовольчі товари, судова товарознавча експертиза призначається в максимально короткий термін. Термін виконання судової експертизи встановлюється в рамках:

- до 10 днів матеріали, які належать до категорії простих досліджень;
- до 30 днів матеріали, які належать до категорії досліджень середньої складності;
- до 60 днів матеріали, які належать до категорії складних досліджень;
- до 90 днів матеріали, які належать до категорії досліджень особливої складності [4].

Друга особливість призначення судової товарознавчої експертизи полягає в тому, що експертиза може призначатися при розслідуванні крадіжок, грабежів, розбійних нападів, провадження в яких здійснюється через деякий час після вчинення кримінального правопорушення і, як правило, об'єкти дослідження відсутні.

У цьому випадку експертиза проводиться за матеріалами кримінального провадження. Об'єктами судової товарознавчої експертизи стають надані документи (ухвала, постанова, протоколи допиту потерпілих, свідків, підозрюваних, обвинувачених, рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, технічні паспорти, тощо), в яких найбільш повно відображені відомості про об'єкти експертизи.

При необхідності судовий експерт має право знайомитись з матеріалами кримінального провадження, що стосуються предмета дослідження, заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням судової товарознавчої експертизи, бути присутнім під час вчинення процесуальних дій, ставити запитання, що стосуються предмета та об'єктів дослідження, особам, які беруть участь у кримінальному провадженні [2].

Аналізуючи власну практику судового експерта-товарознавця, можна зробити висновок про те, що окремі особи, що призначають судову товарознавчу експертизу за експертною спеціальністю 12.1. «Визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів», підходять до цього формально: вихідні дані у вигляді фактичних обставин кримінальної справи в ухвалі (постанові) про призначення судової товарознавчої експертизи викладаються поверхнево, неправильно визначаються об'єкти дослідження, орфографічні помилки, відсутність дозволу на повне або часткове знищення об'єкта експертизи або зміну його властивостей, некоректна дата, на яку необхідно визначити вартість об'єкта дослідження та неповна інформація щодо об'єкта дослідження.

Список використаних джерел:

1. Про судову експертизу: закон України № 4038-ХІІ від 25.02.1994. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4038-12> – Назва з екрана.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України: кодекс України № 4651-VI від 13.04.2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> – Назва з екрана.
3. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: Постанова Пленуму ВСУ № 8 від 30.05.1997. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97> – Назва з екрана.
4. Інструкція з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ, затверджена наказом МВС від 17.07.2017 № 591, зареєстрована в Міністерстві юстиції України 18.08.2017 за № 1024/30892.